

Oost-Duitsers keren zich alsnog van Rusland af

[Achtergrond](#) - 23 maart 2022 - Auteur: Marja Verburg

Voor de Oost-Duitse deelstaten hebben de banden met Rusland de afgelopen jaren warm gehouden. Daarbij speelden economische belangen een grote rol. In Oost-Duitsland vond je - in ieder geval tot de oorlog in Oekraïne - ook meer *Ruslandversteher*, mensen met begrip voor de positie van Rusland in de internationale politiek. Sinds de Russische inval moeten de Oost-Duitse deelstaten een grote ommezwaai maken in hun houding ten opzichte van Rusland. Dat gaat niet gemakkelijk.

Maak nou toch eens een einde aan die Europese sancties tegen Rusland, verzuchtte minister-president Michael Kretschmer (CDU) van Saksen in [juni 2019](#) na een bezoek aan Sint Petersburg. Daar had hij de Russische president Poetin ontmoet en hem uitgenodigd naar Dresden te komen - Poetin had in de jaren tachtig als spion van de geheime dienst van de Sovjet-Unie jarenlang in die Saksische stad gewoond. De sancties, die de EU had ingesteld na de Russische annexatie van de Krim in 2014, schaadden de Oost-Duitse economie en het bedrijfsleven, [zei Kretschmer](#). Hij ging met zijn pleidooi dwars tegen de officiële Duitse lijn in.

Kretschmer oogstte veel kritiek met zijn uitspraken. U voerde een soort tweede buitenlandse politiek naast het officiële Duitse beleid, [verweet Die Zeit](#) hem na het uitbreken van de oorlog. Maar Kretschmer kreeg bijval van zijn Oost-Duitse collega's: ook Bodo Ramelow (Die Linke) van Thüringen, Dietmar Woidke (SPD) van Brandenburg, Manuela Schwesig (SPD) van Mecklenburg-Voorpommeren en Reiner Haseloff (CDU) van Saksen-Anhalt hebben de afgelopen jaren opgeroepen de EU-sancties tegen Rusland op te heffen. Of ze pleitten ervoor [Rusland weer toe te laten tot de G7](#), zoals in augustus 2019.

Oost-Duitse handel met Rusland

Juist de Oost-Duitse deelstaten hebben te lijden gehad van de EU-sancties tegen Rusland na de annexatie van de Krim. Alleen al in Saksen daalde het handelsvolume na 2014 met 70 procent, schrijft [Tagesschau](#). Dat de handel met Rusland juist in Oost-Duitsland zo omvangrijk is, heeft historische oorzaken. De

DDR had schepen, treinen en machines aan Rusland geleverd in ruil voor aardgas en aardolie. Door de Duitse eenwording viel dat weg, maar na 2000 hadden veel Oost-Duitse bedrijven oude handelscontacten in Rusland weer opgepakt en nieuwe deals gesloten.

Dit artikel is onderdeel van een tweeluik over Oost-Duitsland en de oorlog in Oekraïne. Lees ook: [Schimmige stichting moest gaspijplijn redden](#)

In april 2021 was Kretschmer nog een keer in Rusland. Poetin ontving hem toen niet, maar Kretschmer liet zich fotograferen terwijl hij met de Russische president telefoneerde. Ongepast, schreef [Die Zeit](#), om naar Rusland te reizen en contact met Poetin te zoeken in een tijd waarin al “oorlogstrommels in Oekraïne” klinken, en oppositieleider Alexej Navalny onder erbarmelijke omstandigheden vast zit in een strafkamp.

Na de Russische inval in Oekraïne op 24 februari van dit jaar benadrukte Kretschmer in eerste instantie dat het belangrijk is met Rusland in gesprek te blijven. Hij wilde een ‘redelijke relatie’ met Rusland, zo zei hij in een interview met de regionale tv-zender MDR. Hij sprak van een ‘conflict’ - niet van een oorlog - dat ‘niet verder moet worden aangewakkerd’. Pas na veel kritiek [distantieerde Kretschmer](#) zich van Poetin. Met de Russische aanval op Oekraïne wordt “op een verschrikkelijke manier het internationaal recht geschonden”, aldus de Saksische premier tijdens een persconferentie op 1 maart. “De Russische president heeft veel mensen voor de gek gehouden.”

Nord Stream 2

De meeste ophef was er de afgelopen weken over de banden tussen Mecklenburg-Voorpommeren en Rusland. Gaspijpleiding Nord Stream 2 komt in deze Oost-Duitse deelstaat aan land. Daarmee moest Russisch gas via de Oostzee naar Duitsland worden getransporteerd. Na de Russische inval in Oekraïne heeft Duitsland [Nord Stream 2 stopgezet](#). Maar het project was al veel langer omstreden. Duitsland en Europa maakten zich te afhankelijk van Russisch gas, was het bezwaar uit onder meer de VS, en het was nadelig voor landen als Oekraïne, dat veel gas uit Rusland naar Europa doorvoert.

Juist de Oost-Duitse deelstaten hebben te lijden gehad van de EU-sancties tegen Rusland na de annexatie van de Krim

Nord Stream 2 kwam in 2020 tijdelijk stil te liggen toen de [VS sancties instelden](#) tegen bedrijven die eraan meewerkten. Uiteindelijk bereikten de VS en Duitsland vorig jaar zomer [een akkoord](#), waarmee Nord Stream 2 toch kon worden

afgebouwd. Maar toen was de deelstaatregering van Mecklenburg-Voorpommeren, onder toezicht van minister-president Manuela Schwesig (SPD), er al toe overgegaan een [eigen stichting op te richten](#) waarmee Nord Stream 2 als het nodig was ook met Amerikaanse sancties kon worden voltooid. [In die stichting](#), die officieel was bedoeld voor 'klimaat- en milieubescherming', zat 20 miljoen euro van het Russische gasbedrijf Gazprom.

'Huichelarij'

Schwesig toonde zich de afgelopen jaren een fel verdediger van de nauwe betrekkingen van haar deelstaat met Rusland en van de gaspijplijn. Maar een paar dagen na de Russische inval in Oekraïne maakte ook zij de ommezwaai. Samenwerking met Rusland is onmogelijk geworden, liet de minister-president op 28 februari [via haar sociale media-kanalen](#) weten. Ze was officieel niet aan het werk omdat ze herstelde van een operatie. Ze kondigde aan dat Mecklenburg-Voorpommeren alle activiteiten met Rusland stopzet, waaronder de stichting en andere samenwerkingsverbanden.

Anders dan haar partijgenoot kanselier Olaf Scholz gaf Schwesig niet toe dat ze zelf ook fouten had gemaakt. Haar ommezwaai was een reactie op de enorme kritiek die ze de dagen ervoor had gekregen, aldus [regionale omroep NDR](#). Zo had ze een foto getweet van het deelstaatparlement, uitgelicht in het geel-blauw van de Oekraïense vlag, met de tekst: 'Solidariteit met Oekraïne'. De reactie daarop van de Oekraïense ambassadeur in Duitsland Andrij Melnyk liet aan duidelijkheid niets te wensen over: "De huichelarij is om te kotsen, Manuela Schwesig."

Die Heuchelei ist zum Kotzen [@ManuelaSchwesig](#)
<https://t.co/T6E5Grjvd2>

— Andrij Melnyk (@MelnykAndrij) February 26, 2022

Inmiddels is het werk van de stichting die Nord Stream 2 moest ondersteunen, [stopgezet](#) en ruziën het bestuur en de deelstaatregering over hoe de zaken moeten worden afgewikkeld. Wat er met het geld van de stichting gebeurt, is ook nog onduidelijk. Een motie van de CDU, de FDP en de Groenen in het deelstaatparlement op 11 maart om de 20 miljoen uit de kas van de stichting in te zetten voor humanitaire hulp aan Oekraïne, [haalde het niet](#). Regeringspartijen SPD en Die Linke hielden dat plan met hulp van de AfD tegen.

'Rusland geen gevaar voor de vrede'

Ook bij een groot deel van de Oost-Duitse bevolking is de stemming na het begin van de oorlog omgeslagen. Een paar dagen voor de Russische inval in Oekraïne

zag een meerderheid in Saksen, Saksen-Anhalt en Thüringen Rusland niet als gevaar voor de vrede. Dat blijkt uit een [peiling van de regionale zender MDR](#) op 22 februari. De meeste ondervraagden - 61 procent - zagen dat gevaar juist van de VS uitgaan. Zo zei een van de ondervraagden dat de NAVO moet ophouden Poetin te provoceren en zei een ander dat de VS belang hebben bij onrust in Europa.

Na de Russische inval zag 77 procent van de Oost-Duitsers Rusland als gevaar voor de vrede - 30 procent meer dan een paar dagen eerder. Rusland had de Oost-Oekraïense gebieden Loehansk en Donetsk toen net als onafhankelijk erkend en Duitsland had besloten Nord Stream 2 stil te leggen. De meeste ondervraagden gaven op dat moment aan Rusland niet als hoofdverantwoordelijke voor de escalatie van het conflict te zien. Ook vond 68 procent dat Duitsland Rusland meer tegemoet moest komen om de relaties tussen beide landen te verbeteren.

Een dag na het begin van de oorlog was het beeld in een [nieuwe MDR-peiling](#) heel anders: toen zag 77 procent Rusland als gevaar voor de vrede - 30 procent meer dan een paar dagen eerder - en 56 procent van de ondervraagden uit Saksen, Saksen-Anhalt en Thüringen noemde Rusland de hoofdverantwoordelijke voor de escalatie van het conflict. De meeste ondervraagden toonden zich geschokt door de Russische inval en zeer bezorgd over het leed dat de Oekraïners zou worden aangedaan en over de economische gevolgen voor Duitsland.

Russische cultuur

In de MDR-peiling van 22 februari zei ook 81 procent van de Oost-Duitse ondervraagden dat zij anders naar het Russisch-Oekraïense conflict kijken dan West-Duitsers. Velen van hen hebben meer begrip voor de Russische positie in de internationale politiek. Zij vinden bijvoorbeeld dat het Westen na het einde van de Koude Oorlog niet eerlijk met Rusland is omgegaan. Oudere Oost-Duitsers hebben weliswaar in de DDR onder een Sovjet-bezetting geleefd, zei oud-Bondsdagvoorzitter Wolfgang Thierse - zelf opgegroeid in de DDR - daarover vorige maand in [Die Zeit](#). En daar waren ze niet blij mee. Maar DDR-burgers wisten ook hoe groot de offers waren die de Russen gebracht hadden in de nazitijd, legde Thierse uit. "En we hadden directe toegang tot Russische cultuur, literatuur, films."

Door persoonlijke contacten met Russen, door de toegang tot de Russische cultuur en door het offer dat miljoenen Russen tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben gebracht, is volgens [Tagesschau](#) bij veel Oost-Duitsers "iets blijven hangen: een meeleven met het land en de mensen in het Oosten".

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/49071/oost-duitsers-keren-zich-alsnog-van-rusland-af>